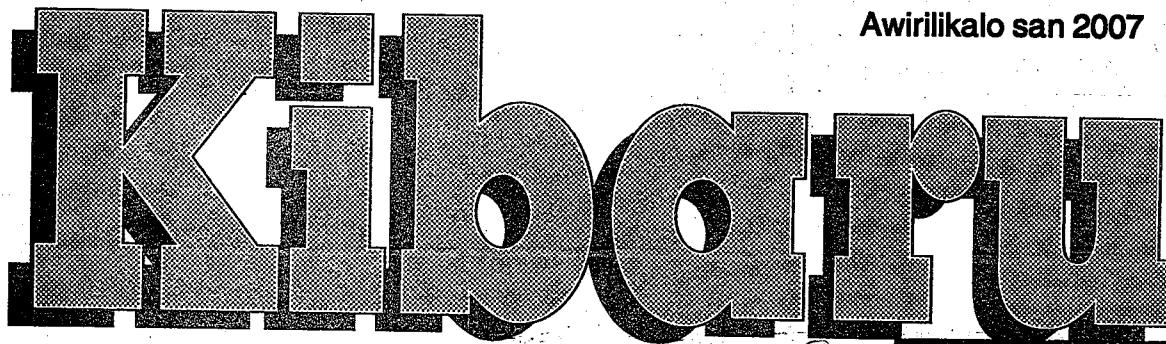

(Mali 2000)

Mali kono = Dōrōmē 300

Afrik kono = Dōrōmē 600

Jamanawere = Dōrōmē 1000

Kunnafonisében bota kalo o kalo. BP: 24 Téléfoni : 221-21-04. Bosola Bamako-Mali. San 35nan boko 422nan A sōngō : dōrōmē 15

Jamanaden mogo 8 y'u kanbo peresidanya nōfē

San 2002 jamanakuntigikalata la, mogo 24 y'u kanbo peresidanya nōfē. Niñan ta danna mogo seegin ma, olu file nin ye

AMADU TUMANI TURE

Jamanakuntigi Amadu Tumani Ture ye Motika ye. A bangera san 1948 nowanburukalo tile 4. San 1991, sorodasijekulu minye Musa ka fanga bin, Amadu tun y'o némogō ye. O hukumu kono, a kéra furancelafanga némogō ye, ka wotew laben, Alifa Umaru Konaré ka sigi fanga la. Amadu Tumaniye lakolikalan daminé Moti, ka do ke Tumutu ani Sofarā. San 1966 ka se san 1969 ma, a ye kalan ke Badalabugu lakolikaramogokalanso la. A donna sorodasi jalatigiw ka lakoliso la Kati K'a ta san 1969 la ka se san 1972 ma. San 1974 ka se san 1975 ma, Irisijamana kalansoba min nesinnen be sanfesorodasiyakalan ma, a donna yen Riyazan. Komandow ka kalansoba min be Faransi, a ye kalan ke yen fana. A ye Zeneraliyajala soro Alifa Umaru Konaré sigidon fanga la. San 1996, o jala in sinsinna K'a ke Laramé Zeneraliba ye. Amadu Tumani ye hadamadenyasira baara caman ke Mali kono, an'a kókan i'n'a fo segelen kéléli ani kélébanw...

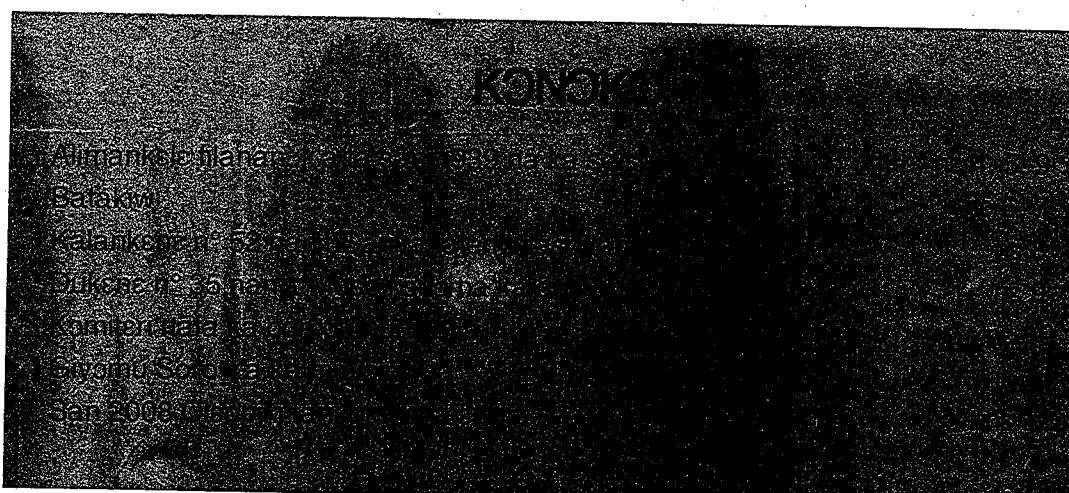
IBURAHIMU BUBAKARI KEYITA

Iburahimu Bubakari Keyita ye Mali depitebulonba peresidan ye. Mali politikitōn min be wele RPM, o némogōba fana don. Nin y'a siñé filanan ye, a k'a kanbo jamanakuntigya nōfē. Ibarahimu Bubakari Keyita bangera san 1945 zanwuyekalo tile 29 Kucala. Lakolikalan, sègesegelimin be wele BEPC, a y'o soro san 1962 Bamako yan Lise Asikiya Mohamedi la; ka Bac (Baki) soro o kalanso kelen in na san 1965. Dipulomu min be wele tubabukan na DEA, a y'o soro diñé politikiko dönniya nasiraw la Faransi, Pari, Iniverisite la san 1978. A ye DEAwéresoroo Faransijamana kelen in na, Pari I na, diñé jamanaw ka teriyasira tariku kan. Nansaraw ka demedonjekulu min be wele «Hadamadenw ka dugukolo», a kéra o césigi ye Mali kono, Burukina Faso ani Nizeri. Yelema donnent Maliko la san 1991, Iburahimu Bubakari Keyita kéra Mali ka lasigiden ye Kódiwari, Gabon, Burukina Faso ani Nizeri fo

ka se san 1993 ma. A welela o kofé jamana kono ka na ke Mali ni jamana wérew ce kónew Minisiri ye ani Farafinna ka kelenya sabatili. San 1994 feburuyekalo tile 4, a kéra Mali Minisirin némogō ye; a tora o la fo san 2000, ka laban ka ke ADEMA némogōba ye. San 2001, Iburahimu Bubakari Keyita ye pariti kura dilan a yere ye, k'o tógo da RPM. San 2002 peresidansigi la, a binna tako fólo la.

A to be ne 2 ni 3nan na

MAMADU SANGARE, N'U KOAMA BILEZI

Mamadu Bakari Sangare bangera san 1954 nowanburukalo tile 16, Bamako yan. A ye DEF soro (Defu) san 1972 zuwenkalo la. San naani o ko, a ye bac (Baki) soro Lise Sankore la. A soro la ka kalan damine o ko

Komandanw ka lakoisoba la Bamako yan, n'a be fo a ma (E.NA) k'a ta san 1976 la ka se san 1980 ma. A ye baara damine san 1980 ni ENA dipulomu ye. San 1982 ka se 1983 ma, Kati dagedterosoba warikoneabola tun don. San 1988 ka se san 1991 ma, a kera soro ni hadamadenyasira konseyi sebenko n'a wariko nemogoba ye, ka soro ka kebaarakela ereteretelenw ka wariko cakeda nemogoba ye, k'a ta san 1992 la ka se san 1996 ma.

A ka baara ninnu senkor, Bilezi y'a cesiri politikiko fana na. A ye piyeniye ka Modibotile la, ka ke UNJM nemogoba ye Musatile la. Demokarasitile la, pariti min be wele PDP, a kera o nemogejekulu mogoba ye Paritimbe wele CDS Moggotigiyaton, a kera o sigibagaw do ye kabini san 1996 Bi-bi in na, Mamadu Bakari Sangare ye Konseyi ye komini na Buguni, Serikilli Konseyi mogoba don, Sikaso asanbile mogoba don, jamana konseye don. Kabini san 1996 Pariti CDS nemogoya b'abolo Depite naani b'o pariti in bolo ani komini konseye 200, olu la caman y'u ka komini meri ye.

CÉBİLEN DARAMÉ

Cébilen Daramé bangera san 1955 zuwenkalo tile 9 N'Djéné, n'o ye Sahéli N'Djéné ye; o san 52 ye ninan ye. A y'a ka kalan kufolow ke a ka dugu la, ka na a ka kalan to ke Badalabugu Lise la, DEF (Defu) soro len kofe.

Aye Bac (Baki) soro san 1974, ka soro ka don lakoikaramogow ka kalansoba la n'o ye ENSUP ye, ka tila yen kalan na san 1979, ka ke o kofe lakoikaramogoo ye Lise Porosipéri Kamara la. O kofe, a taara kalan na Faransijamana kan, Pari. Dipulomu min be wele DEA, a y'o soro yen san 1982, ka tila ka ke nininikela ye Londri. Angilejamana na, dje cakedaba la min ka baaraw nesinnen be kojugukelaw mineni n'u nangili ma ani dantemewalew kofoli n'u lagosili. Furancelafanga kono Cébilen Daramé kera Mali ni jamana were ce konew Minisiri ye ani Maliden minnu sigilen be jamaana kokan. Alifa Umaru Konaré ka fanga waati la, a kera Mali yoro

jalanw yiriwali Minisiri ye. An be don min na i ko bi, Cébilen ye Parenne nemogoba ye. Faransijamana ni Afiriki Jamanaw ka noggonkunbenba 23nan min kera Mali la yan san 2005 desanburukalo la a kera o labenbagaw nemogoba ye.

SUMEYILU BUBEYI MAYIGA

Sumeyilu Bubeyi Mayiga bangera san 1954 zuwenkalo tile 8 Gawo, o san 53 ye ninan ye. Aye DEF (Defu) soro san 1970, ka don Badalabugu Lise la, ka Bac (Baki) soro yen san 1975, ka soro ka don kunnafonidi kalansoba la Dakaro Senegalijamana kan, ka kunnafonidilaw ka dipulomuba soro yen sansabakalan kofe. O kofe, a seginna faso la ka na baara ke faso ka kunnafonisbenw cakeda la, ka ke sebennikela ye. A kera N'Djaa (Esori) ani Sunjata sebennijekulu nemogoo ye k'a ta san 1980 na ka se 1990 ma. A y'i to o la k'a togo seben Faransi kalansoba do la min be mogow kalan dje tonba konew n'enabocogo faamuyali la, ka dipulomuba do soro yen min be wele DESS. San 1991 fangabin kofe, Sumeyilu Bubeyi Mayiga kera furancelafanga nemogoo ka korsig kerenkerennen ye n'o ye Amadu Tumani Ture ye. Alifa ka fanga waati la, a kera o fana baarakelogo kerenkerennen ye san 1992 waatiw la. San 1993 zanwuyekalola, jamana lakanani cakedaba, a kera o nemogoba ye fo ka taa se san 2000 feburuyekalo ma. A kera sorodasi ni sorodasi koro ka Minisiri ye fo ka se san 2002 ma. Sahelijamanaw jamanakuntigw n'a mogobaw ka laje min kera Bamako san 2004, o labenni nemogoya tun b'a bolo.

UMARU MARIKO

Umaru Mariko bangera san 1959 feburuyekalo tile 4 Bafulabe o san 48 ye ninan ye. Lakolidenw ka tɔnba min ye wulikajow ke Musabin na, ale tun y'o nɛmɔgɔba ye. Umaru Mariko ye dɔgotɔrɔ ye. Furakeliyɔroba min be wele Ma-Dunbuya o tigi don Bamako yan. Arajo Kayira minnu be jamana kono olu nɛmɔgɔba don. Umaru Mariko ye baara caman ke Mali lakolidenw ka tɔnbaw la, n'o ye UNEEM ye ani AEEM. San 1976 ka se san 1977 ma, a kera Doyila Lise lakolidenw ka sɛbenkojenabola ye. San 1978-1979, a kera Badalabugu Lise lakolidenw ka kojenabola ye. San 1979-80 waatiw la, a tara ka ke Mali lakolidenw ka kojenabojekulu mɔgɔw dɔw ye. San 1990 ka se san

1992 ma, Mali lakolidenw ka tɔnba min be wele AEEM an'a jɛnɔgɔnw y'o sigi sen kan. Bi-bi in na, pariti min be wele Sadi, o sekeretéri Zenerali don. Jekulu min sigira sen kan Musabin kasaaratow lafasali kama, (ADVR) a kera o sekeretéri zeneraliyen san 1992 ka se san 1993 ma. Kenyereye arajoso ni telewisonso minnu be Mali kono, olu ka tɔnba, o sɛbenko nɛmɔgo don kabini san 1995. An k'a don k'a fo Umaru Mariko ye Mali lakolidenw jɔyɔrɔ fa furancelafanga waati la CTSP kono. San 2002, a y'i kanbo jamana peresidanya nɔfɛ, a binna takofɔlo la. Umaru Mariko dɔnnen don ni dijɛ nafolotigibaw ka dantemewale keleli ye ani faantanw tɔnɔni. O hukumu kono a yera lajeba caman kene kan k'a hakililaw jira.

MADAMU SIDIBE AMINATA JALO:

Madamu Sidibe Aminata Jalo ye muso fɔlo ye Mali kono k'a kanbo peresidanya nɔfɛ. O ye dakabanakoba ye jamanadenw ka kan ka sawa ni min ye. Sidibela Aminata Jalo si be san 50 la. Mali Iñiwerisite karamogɔba don. Galodugubaw joli dipulɔmu b'a bolo. O kofe, kungo, sigida n'a lamini liakanabaga n'a lafasabaga jɔnjɔndon jjamana kono. A y'a ka kalan kufɔlow ani cemancekalanw ke Bamako yan. Okofeataara sannakalanw ke Dakaro Senegalijamana kan. A y'a ka dipulɔmuba sɔrɔ n'o ye Dokitora ye san 1984. Faransijamana kan kerenkerenenya la Tuluzi. A ye san 4 ke lakolikaramogoya la Burundi k'a ta san 1986 la ka se 1989 ma. UNESCO bolofara min nesinnen be jiko ni saniyaliko ma a ye baara ke yen fana. A ye laadili baara caman ke o tɔnba in togo la.

Sidebela Aminata Jalo te mɔgo dogolen ye jamana in kono. Pariti min be wele REDD o nɛmɔgɔba don. O politikiton in sigikun ye ka kungo, jiriw, ji, sogow, kumalasurunya la, ka sigida n'a lamini lakana, k'a topɔtɔ, hadamadenya ka sabati.

MAJASA MAGIRAGA

Majasa Magiraga bangera Dɔron, Sahel kono, n'a 15 Cebilen Darama, san 1948 feburuyekalo tile 10. Jamana de waso ani Afiriki ni mɔgo kalannenba minnu ye Majasa y'olu do ye. Maliden fɔlo min kera a san 26 Enzeniyeriya dɔgotɔrɔ ye Mali kono, ale don Afiriki woloden mɔden fɔlo min ve baara ke Lamerikenw ka dɔnniyasoba la, ale don. Mɔgo kalannenbaw ka dipulɔmu belebele saba, ale de y'o sɔro Lamerikenw ka kalansoba saba la. Kalan min be wele Matematiki, Fiziki ani Enformatiki mɔgo t'a ne olu la jamana in kono. Lamerike w ka pankurun minnu be wele fizew, n'u be taa kalo ni dolow la o baara dɔw kalifara a la, a y'o bo a sira

Kalanko nasiraw la, a ye Gana lakoliden kɔrɔbaw kalansan 1971, ka Lamerikenw ka lakoliden kɔrɔbaw kalan ka ke kuranko nɛmɔgo ye Tusikigi Iñiwerisite la Lamerikenjamana kan san 1972 ka se san 1976 ma. Zayiri jamana kan Kinisasa Iñiwerisite la, a kera kuranko ni feerɛko nɛmɔgo ye k'a ta san 1977 la ka se san 1992 ma. Majasa seginna jamana kono san 1994 ka kalansoba dɔ dayele a yere ye dijɛ dɔnniya kuraw kan Bamako yan k'o tɔgo da CITA. Nin bee de kofe a ye politiki baaraw damine, ka politikiton dɔ sigi sen kan min be wele (PPP). San 2002, a y'a kanbo peresidanya nɔfɛ. Mɔgo 24 na, a kera 13nan ye.

Alimankel filan, k'a ta san 1939 na ka se san 1945 ma

Alimankel folo banna ka san 21 ke, filan ka soro ka damine. O daminena san 1939, k'a kuncé san 1945. San wooro kera Alimankel filanana. Ajuguyara ka teme folo kan bawo Ala ka danfe w na Hadamaden sitane ka bon n'a bee ye.

Dayi Baba Jalo ko : «Kele man ni. Mogo caman be kele fo, o te kele don. Kele togo ka di n'a yere ye. Kele de be Sokonominenw ke kenemaminew ye, ka denw ke falaw ye, ka horonmusow ke firiyatow ye. Nka ni kele fana ma kesebaa te don.»

Kele folo senfe, se kera Alimanw na. A jirala k'a fo olu de kera kojugu kunyanfanw ye. U sonna o ma. U nangira, ka marikiwari miliyon 132 bin u kan, k'u ka kelebolow ci, k'u ka jamana maralenw bosi u la dije nefe. Nin bee kofe, Alimanjamana nana yiriwa tugun ka teme dije bee la. O kelen minke, tajurusara jiginna u kono. Hakilila mintun be Alimance n'a muso la o waatiw la, o tun ye ko Alimanden de ka fisa ni mogo bee ye dije kono, horonya la, danbe la, kodon na, ani tofanga. U ka bon, u ka jan, u te siran kono. Silya min ka fisa ni dije siya bee ye, o ye Ariyenw ye; olu ye Alimanjamana siya do ye. Nansara minnu be Eropu köröyanfan fe, n'a be fo u ma silawuw, Irisijamana n'a lamini jamanandenw, Alimanw fe, olu ye siya laafulenw ye, olu ka kan ka yelema. Fen min ye Banisiralakaw ye, n'a be fo u ma Zifuw, olu ka kegynyako jugu an'u ka dönniya bonyako jugu, Alimanw fe, olu fana ka kan ka silatunun ka bo dije kono. Fen min ye Farafinw ye, o waati Alimanw tun b'an jate i ko baganw, geremaw ani kumaw. Farafinw fana tun ka kan ka silatunun, walima k'u siya yelema ni dönniya kura feerew ye. Nin hakilila jugu min tun be Alimanw na, ce kelen wulila k'i jo ko fo ale k'o lanenamaya, k'o waley, ka

Eropujmana bee mine, ka mone bo Alimanw na, ka maloya bo u kun na dije kono, ka da kele folo tineni kan u bolo. O ce in togo ye Hitileri. Hitileri ye fanga soro ka da a hakililaw kan. Jama tugura a ko. N'a ko ku, n'i ko bananku, i be taa i ta nimi fan were. Alimankel filan su cayara. A kera damatemeye. Abonyara mogow hakili ma : mogo miliyon 50 tora a la. O cayara ni keleba folo ta ye ni siye duuru. O mogo salenw tilance tun ye dugumogó gansanw ye, minnu tun te sorodasiw ye; u tun te keleda la; u m'a min, u m'a on, u te kulun kun na, u t'a ju la. Bin kera u kan ni gelaw, bonbuw, marifaw, k'u tontan i ko kolo, k'u bunten falaki. Mogo miliyon 20 tora Irisijamana kelen kono. Mogo miliyon 8 tora Siniwijamana na. Polonijamana ta kera miliyon 6 ye. Alimanjamana yere, miliyon 5; Zaponjamana, miliyon 2; Faransi, mogo 600.000; Itali, Angilejamana ani Lamerikenjamana, mogo 300.000. Banisirayilaka minnu tun jensennen be Eropujamanaw kono, olu mogo miliyon 6 minena k'u faga Alimanw n'u jenogonw fe. O zifu miliyon 6 la, daw jora ka mugu ci u la. Dow donna kasol la, walima ka yoro do koori u da la, kongo, minnogonibugoliy'olu faga. Dow ladonna dibiso kono k'u jeni k'u mugu bo. Gazi jugu fiyera dow kan ka fine tige u la k'u ni mine. Banisiralaka mogo porokotolenw, a nafoltigi n'a dönnikelabaaw, olu caman taara Lamerikenjamana kan ani dije fan werew ka ke sababu ye k'o jamanaw yiriwa.

Alimankel filan sababuw :

Keleba filan in sababu tun ka ca. An da be se damadoonin ma :

1 - Diniegelya kololo juguw :

Diniegelya daminena Alamisadon, okutiburukalo tile 22, san 1929, Lamerikenjamana kono. Iziniw ye minen caman dilan. Minen hake cayara mogo hake ma. Sanbaga ma

soro minenw na bawo wari te mogow kun. Minenw da binna, o n'a ta bee u galala. Izinitigw wajibiyara k'u ka iziniw datugu, ka baarakela caman bila ka bo baara la. Baarakebali cayalen, o fana kera a dama geleya ye. Odiniegelya min ye Lamerikenw soro, o nognna ye nansarajamana to bee soro, ka laban ka dije bee soro. O kelen minke, Lamerikenw y'u sen bo ko bee la k'u nesin u yere na

Faransi ni Angilenw y'u wasa don u ka jamana maralenw na, k'u ka minen galalenw feere olu ma, k'olu ka nafamafenw bo ka taa n'o ye, k'u yere lahine. Alimanjamana, Itali ani Zapón, jamana maralen tun t'olu bolo. Ni kele te, olu ma fura were soro u ka geleyaw la. U y'a naniya ka Eropujamana tow mara walasa u ka se k'u ka minenw feere olu ma, k'olu ka nafamafenw ke u ta ye. O kelen minke, o jamanaw fana somijanyara, u y'u laben kele kama.

2 - Jamanaw ka jekuluba fanga dogoya :

Keleba folo bannen, dije jamanabaw farala nognkanka jekulu do sigi sen kan min ka baara ye ka kele bali ka wuli dije kono, ka ben ni lafiya sabati. U y'o togo da Jamanaw ka jekuluba. A sigira sen kan san 1919 awirilikalo tile 28. O jekuluba in desera a ka baara la. O kelen minke, yere makaran dabora. Jamanaw farala nognkan Demokarasi jamanawtunye Faransi ni Angilejamana n'u teriw ye. Fanganinfinjamana tunye Alimanjamana, Itali ani Zapónjamana n'u teriw ye.

Kele taabolow

Alimanw ye kele mugukan folo ci san 1939, nemogoba ka yamaruya kono, n'o ye Hitileri ye. Dogokun 4 kono u ye Polonijamana mine. O kera san 1940 awirilikalo tile 9. Alimanw ye Danemariki min leri 4 kono, ka tila ka Noriweisijamana bee mine.

Alimanw donna Holandi san 1940 mēkalo tile 5, ka don Beliziki o kalo kelen tile 8, ka Faransimine o mēkalo kelen in tile 12.

Faransi minen:

Alimanw ye Faransi minen kēle la. Jamana nagamina, Faransi kēlebolow jēnsenna. Dugumogo caman ye jamana bila k'u yēre nini : mögo miliyon 12. K'o to senna, Itali fana ye kēle wuli Faransila, san 1940 zuwenkalo tile 10. Faransi faamaw tilala fila ye : dōw ko Faransi kana kēle dabila, olu nēmogō tun ye Zenerali Degoli ye. Dow ko Faransi ka kēle dabila, ka jēn ni Alimanfanga ye, ka jēn Ajimaw ka Faransi mara, : olu nēmogō tun ye Wisi ye ani Maresali Peten. A ma nē min kō, a kera o ye. Faransi jōnjōn jiginna ka Alimanw ta siri a nō na. Zenerali Degoli ani Faransi sorodasi porokotolenw bolilia ka taa u yēre kalifa Angilejamana na. San 1940 zuwenkalo tile 18, Degoliye wele bila Faransijamana ce n'a muso ma, Lōnduru Arajoso la, n'o ye BBC ye, K'a jira, u bēe lajelen ka mugu ni kise ta k'ale sēgēre, bawo kēle ma ban. A ko fēn do jēgenna nka a kōnoferenw ma bon. A ko kēle tijēna Faransi bolo, o ye tijē ye, nka se kera Faransi la o kōni ye nkalon ye. Degoli ka o kuma in ye dusu don Faransikaw kōno. Banbaanciw wulila k'ujo. Minnu sera ka bō, olu ye Degoli sēgēre Angilejamana kan. Minnu ma se ka bō walima u ma sōn ka bō, olu ye sigi gēleya Alimanw bolo Faransi kōno, bawo u tun b'u ni fili don o don u bolo lankolon ka dankari Alimanw na.

Angilejamana kēleli

Faransi minen, a to tora Angilejamana kelen pewu ye. Alimanw y'u bon Angilejamana kan siyē caman ka dēsē a la co. U y'a kē sanfēkēle ye, Alimanw ka kēlekēpankurun 2500 toro sisi la. U y'a kē jilakēle ye, Angilew y'o fana da to Alimanw na. Dugukolokankēle ma masōrō a la; Alimanw sen ma da Angilejamana dugukolo kan abada.

Irisijamana kēleli

Kēle min nōgōn ma kē dijē na fōlō, o kera Irisijamana kēleli ye Alimanw fē. Kēle min wulila Irisiw kama, o

welela Alimanw fē Baribarosakelē; Irisiw ko a ma fasokumabokelē, bawo Irisi miliyon 20 tora sisi la. A kera Irisiw bolo babugubaara ye : su man di, tile man di, sanfela tē sōn, dugumana tē sōn, jikanna kērebete. San 1941 zuwenkalo tile 22, Alimanw ye kēle dadon. U ye kēlebolo 153 jo k'u nēsin Irisijamana ma. Olu la, mansinmafēn kēlebolo tun ye 17 ye. U terijamanaw fana y'u dēmē, ka kēlebolo 37 laben k'o fāra 153 in kan. Alimanw terijamanaw tun ye Urumani ye, Itali, ani Espaini. Alimanw ka kēlekēce 3.300.000 donna. Irisila; kēlekēpankurun tun ye 5000 ye, sarikonba 3500. U ye kēleda saba dadon nōgōn fē Irisiw kama. Fōlō dayēlēla kejeka fē ka nēsin Irisijamana duguba ma min bē wele Leninigaradi.

Filanān dayēlēla cēmance la ka nēsin Irisiw ka faaba ma, n'o ye Mosiku ye. Sabanan dayēlēla woroduguyantān fē ka nēsin Irisiw ka duguba ma min bē wele kiyewu. O kelen minke, kēle fanga bonyara Irisiw ma, u y'u kotoromabo, ka to k'u kotoromabo, fo nēnē sera tuma min na. Irisila nēnē ye Alimanaw minē.

Gilasikuru jiginna ka bo sanfē ka Alimanw n'u ka kēlekēminenw minē. K'o to senna, Irisiw wulila Alimanw fē ka tatuguula. Nk'on'a tabēe, Alimanw donna Mosiku, ka don Slatinigaradi. N'i ye sitalinigaradi tila yōrō 10 ye, Alimanw ye 9 ci a la.

Nka dugu cilen ma kē a minen ye. Irisiw ye sebaaya sōrō o dugu in kōni, san 1943 zanwuyekalo tile 30, ka Aliman miliyon tīiance minē. O kelen, mögō sōrola ka da a la ko jaa mögō bē se Alimanw na. Kēle dōnsen yēlēmana kabini o don. Irisiw ka sebaaya :

Alimanw nēmogōba Hitiléri tun ko Irisiw tē siya numanw ye, siya laafulenw don minnu ka kankayēlēma k'u ni siya numanw kalanso.

Nka a tigēlen k'a tē tugu, kēle juguyalenba Hitiléri y'a dōn k'a fō a filila fo filiko juguba bawo Irisiw ye cefarimnyaw kē minnu nōgōn tun ma deli ka kē dijē kōno fōlō : Jamana izini minnu tun ka surun kēlela la, u y'olu bōn ka taa u turu jamana fan wēre.

Ala ni baara fē, ka kēle to a tan ni fila fili la, Irisiw ye kēleminen kura caman dilan minnu kolo ka gēlēn ni Alimanw ta ye. Kēle ganna ka gan, Irisi ce kēlen tun b'a kōgō da sarikonba kēmēna. Donw kera a la, kēle bilenna cōricōri; mugu banna, kisē banna, ji banna, balo banna, kēledenw bolo lankolon tun don, se t'u ye dabali t'u ye. O bēe la Irisiw ma kēle bila. Irisiw kēlen ka Alimanw genni daminē. U m'u jō fo Alimanw ka Faaba kōnō, n'o ye Bērilen ye. U temena jamana o jamana fē u y'olu bēe kanhōrōnya. Lamerikenw sen donnī kēle la

I n'a fo kēleba fōlō ta kera cōgo minna, Lamerikenw tun sen tē kēle la.

Kēle daminēna ka mēen ka sōrō Lamerikenw sen t'a la. NKA kabini Faransi minēna Alimanw fē, ka Siniwajamana yōrō dōw mine Zapōn fē, Lamerikenw ka faamaw siranna. Jamanadenw tun ma jēn ni kēle ye, nka faamaw y'u laben dōcōn - dōcōn kēle kama. U tora ka dēmē don Angilejamana na ni nafolo ye ani kēlekēminenw. Japonjamana tun ye Lamerikenw ka dēmē n'u ka teriya nini walasa u ka se ka Siniwajamana minē; u ma nē sōrō o la. O kelen minke, Zapōn ye Lamerikenw fara a juguw kan.

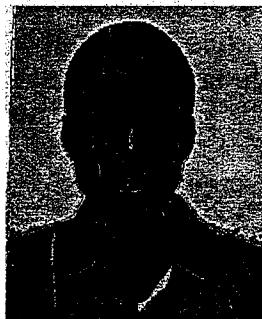
San 1941 desanburukalo tile 7, zapōnjamana binna Lamerikenw kan, ka bala u la, ka mugu jugu fili kēlekēbaton 14 kan k'u tijē. Baton belebele kelen fana tijēna k'o tunun ji jukōrō. O tun bē kēlekēpankurunw donnī. O binkanni in senfē, Lamerikenw ka kēlekēpankurun 247 fana tora sisi la. O kelen minke, desanburukalo tile 11, Alimanjamana ni Itali farala u terijamana kan, n'o ye Zapōn ye, ka kēle dajira Lamerikenw n a

O kelen, Lamerikenw ye dō fara labenw kan. Sorodasiceta tun ka kan ka ka se mögō 55.000 ma, o yēlēnna ka se mögō 1.400.000 ma, ka tila ka se mögō 8.800.000 ma san 1941 n'o ye kēlebolo 215 ye. Kēlekēpankurun hake tun ye 2000 ye. Goferenaman ye feerew boloda walasa u hake ka kē 60.000 ye san 1942, ka sōrō ka kē 125.000 ye san 1943. Sarikonba hake

A tō bē nē 9nan na

Sikometi kecogo dɔnbaliya ye koɔriw tijɛ ninan

Cikelakolidensima sɔrɔ Kita mara la, min sera ka sikometi kecogonefɔ koɔrisenewaw ye. U bɛɛ y'a jira k'a ni binfaalan kecogo ye kelenye. Kasɔrɔ a dɔnna tijen i kofe ko dugukjilandon. A bɛ bin bali ka falen. Nka kecogo b'a la. Anw ka komandandugu ye Sebekɔrɔ ye; nk'an bɛ Kasaro komini fɛ. Sepese bɛ dugu 7 la Kasaro komini na. Anw ka dugu b'o la. Kasaro Sepese 11 bɛɛ sebekɔrɔ binna koɔri la san 2006/2007 kanpani na k'a sababu dɔ kɔ sikometi kecogo dɔnbaliya ye. An lafafatɔn de ye sikometi in lase an ma. Dugu min bɛ wele Sebeninkɔrɔ, a fɔra olu ye ko sikometi bara 6 bɛ bɛn taari 1 ma; Anw ka dugu ye Numana ye, u k'aw ma kobara 2 bɛ bɛntaari 1 ma. U ko Nafaji koɔrisenewaw ma bara 4. Sikometi bara 1 ye litiri 1 ye. Koɔriforo taari 128 sənəna Numana ninan. Ni koɔri tun nəna a cogo la, tɔni 230 tun ka kan ka sɔrɔ. Nka tɔni 180 dɔrɔn de sɔrɔla. Sikometi ye taari 8 tijɛ an ma; k'an bɔne tɔni 14 ani kilo 375 koɔri la. Du 33 ye koɔri sənəni minenwta. Dɔw y'u ka foro danko 2 fo ka se danko 5 ma; a ma sabati. Ne yere ye n ta dan siŋe 5. Sikometi kecogo dɔnbaliya fɛ koɔriw ma falen, walima u ma falen ka je. Foro danko caman kɔnɔnafili fɛ, du 7 jɛnna koɔrisene kɔ siŋe kelen, k'a sababu bo sikometi la. Koɔrijuru damatɛmɛ yelenna mɔgo caman na. Juruntan kera mɔgo 25 ye. Hali o la, koɔriw ma se ka tila a tuma na. Sabula caman tigera olu ka wariw la ka mɔgo binnew kannajuru sara. Du 7 minnu y'u senbo a kanpani koɔrisene na, olu fana kannajuruw tigera. Ssepese ka wari la. Feere min tun bɛ Sepesew bolo juru nesigili la, o tun ye koɔri kilo kɛmɛ o kɛmɛ, ka kilo 1 tige. O tun bɛ tige koɔrisenena bɛɛkun. NK'oma kɛninan sabula koɔri bɛre ma sɔrɔ.

Jawɔyi Samu

Tijɛ don koɔri bɛre ma sɔrɔ ninan kanpani na. Nka bankiw fana ye gelya juguya. U ma sɔnka Sepesew ka jurusebenw di joona, fo kɔɔriw a r i w tadow. Ka laban ka forosumannan n'o ye busoli yɛ, k'owari 60.000 fana tige o yɔronin bɛɛ la. Kasɔrɔ benkansében kɔnɔ, a jirala ko busoli sɔngɔ bɛ tige logɔlawari la, n'o ye sənɛkelaw səgənsara min bɛ lasegin Sepesew ma. Ni koɔri bɛ pɛsɛ ka don mɔbili kɔnɔtɔni kelen o kelen, dɔrɔmɛ 1.080 ye Sepese səgənsara ye. Nka sɔrɔwaati kelen t'o waari in na. Sepesew ka juruseben dili u ma joona, o dabilala kabini san 2003 la. Ofana ye benkansében sɔsɔcogo dɔ ye faamaw fɛ. Ben kera a kan fana ko ni koɔri pesera ka taa n'a ye izini na, o tile 15 koɔriwari bɛ sara. Nka wariw te di fo kalo 2 walima 3. O fana ye gelyaw dɔ ye.

Ni jamana nɛmɔgɔw m'a laje k'u nɛsin koɔrisene gelyaw furakeli ma, an baarakɛnɔgɔnw ta kelen bɛ benkansɔɔ dan bɛɛ ye.

**Jawɔyi Samu Jakite Numana
Sepese səbennikela don, Kasaro
komini na Kita**

Motomine juguyara Kita mara la

Ne Madu sinayɔkɔ y'a kɔlɔsi, k'a damine san 2005 kalo fɔlɔ la, fo ka na se san 2006/2007 ma, Kita mara faamaw ka motomine juguyara sənɛkelaw kan, sango Sebekɔrɔ mara la. A kun ye səbenko ye. Moto bɛ sənɛkela minnu bolo, dɔw ta ye koɔri feerelen wari ye; dɔw ta ye tɔgɔmadew kelen ye ka moto san k'a di u ka mɔgɔw ma. Filadugu sənɛkelaw ka səbenko nɛnabɔyɔrɔ ye Sebekɔrɔ ani Kita ye. Filadugu dugu min ni Kita ka surun, o ye kilo 40 ye. Ka bɔ Mɔrɔmɔrɔ ka taa Kita, o ye kilo 77 ye, ka bɔ Mɔrɔmɔrɔ ka taa Sebekɔrɔ, kilo 62. N'i y'i ka moto ta ka taa nin kelen o kelen na i ka səbenko nɛnaboli la, faamaw bɛ sin k'i mine ten, ko moto səben. N'i y'a bo k'a di, u bɛ dɔwɛrew kofɔ nansarakan na : Karitegirisí, asiransi ani perimu. Anw sənɛkelaw m'o faamu. N'i taara i ka moto san Bamako motofeerelaw fɛ, olu bɛ duwajew ka səben di i ma, n'o ye deduwajɛsɛben ye. N'i y'o jira anw ka faamaw na, u b'a fɔ k'o man ni fo i ka segin ka deduwajɛsɛben kura ta, o wari ye 25.000 ye moto kelen. Anw sənɛkelaw m'o faamuya cogo si la. Ne ko yala, Bamako faamaw te nin kalama wa? N ka foli bɛ Kibaru nɛmɔgɔso bɛɛ ye, ani Mamadu Nama Jara.

**Madu Sinayɔkɔ ka bɔ Filadugu
Mɔrɔmɔrɔ Kita**

An tɛ faamaw farifaakun dɔn balikukalanko la

Balikukalalan fanga dɔgoyara wulakɔnɔduguw la sisan. N'i ye jateminɛ ke, k'a damine san 1980 na, ka se san 1993 ma, fangaba tun bɛ balikukalan na. Nka ka bɔ san 2000 la fo ka na se san 2006 ma, balikukalanko yoboyabara wulakɔnɔduguw la. N'o tɛ san 1980 kɔnɔna na, faamaw ni Sɛmudete tun bɛ dɛmɛ don wulakɔnɔduguw la kosebɛ balikukalan minen karamɔgɔko la. O tun kera sababu ye ka cɛkɔrɔba caman bɔ kalanbaliya dibi la. Musokɔrɔbaw fana tun b'o cogo la. Nka san damado in kɔnɔ, faamaw fari faara balikukalanko la, an t'a kun dɔn. Ni balikukalan ma segin ka ke dɔnni sɔrosira ye a nɔ na, mɔgo kalannen kɔrɔ caman b'a la ka bin kunfinya dingɛ kɔnɔ.

Yaya Mariko ka bɔ Senu Bamako

Kalanbaliya

An k'an bolo don nōgōn bolo balikukalan ka se kayiriwa. Nka, a te ne fo jamana nōmōgōw k'u bolo n'u sen don a la : jamana nōmōgōw ka kan ka bonyaba da balikukalan kan walasa kalan ka se ka sabati. Musow ni sungurunni caman ka kan ka kalan. O b'a to jamana bē bo nōgō la, denbaya ka daamu fana bē sōrō o la. Kalanso caman ka dayele, cikelaw ni baarakelaw ka don, ka donnisōrō min b'u nafa, k'u magow ne. N'an b'a fe balikukalan ka fanga sōrō, fo jamana nōmōgōw ka nafolo ani baarakela faamuyalenw don a dafé, fo ka sariyaw sigi sen kan min b'a to mōgōw bē balikukalan ke sēbeko ye ani ka balikukalandenw bonyasigi. Wari ni baarakeminen caman ka kan ka laben balikukalan kama. Baarakeminen fosi man kan ka dēse balikukalanyorō la. Jamana nōmōgōw ka kan k'u sēbe don balikukalanko ma i k'u y'u sēbe don lakolikalanko la cogo min na. Balikukalan mankanka tokofetuguni. Karamogō numanw ka kan ka nini balikukalan dōron kama. N'an b'a fe balikukalan ka yiriwa ka ne, fo karamogō ka sōrō, minnu ka baara bē bennen don balikukalan dōron ma. Balikukalan ka di ne ye, o te mōgō ke karamogo nēnama ye. Aw minnu bē kalanbaliya dibi la, an k'an jija balikukalan ka se ka yiriwa jamana kono. Kalan de bē mōgō bo nōgō la.

Koweta Kalifa Faransi ka bō Burikina Faso Baranin Nuna mara la

Kunnafo surunw

Sefan 12.000 : Dukurelakaw ka siyemarayorō min bē Bamako ni koron ce ni kilomētēre 25 ye, tile o tile u ka sisew bē fan 12.000 da. Alamisa feburukalo tile 8 san 2007, minisiri min nesinnen bē baganmara ni monni ma, o taara a ne da sisemarayorō in kan. **Mōgō 26.641** : Joli lamarayorō min bē Bamako, o y'a jira a ka laje 9nan senfē san 2007 feburukalo tile 7, ko mōgō 26.641 taara u joli di o cakeda in na.

Cikelaw demecogo man ni

Ne Yisa, n bē jamana nōmōgōw n i Kibaru kanubagaw bēe lajelen ladonniya anw ka Maliba in kono bi.

Kabini Mali y'a yere ta don min na fo ka se sisān ma, don o don a bē fo ko ka faantanya kēle. San o san, ko ka faantanya kēle, fen tē ka bō faantanya la, fo dō de bē ka fara a kan ka taa a fe. N'i y'a jate minē, Mali kono yan, senekelew sigilen don kulu ni kulu ye. Ni dēme bē ke a cogo la, a ka kan ka ke o kulu ninnu kelen-kelen bēe ye.

Nka ni y'a laje, ka Mali dēme kēcogo laje, i b'a dōn k'a fo ko Mali faantanya te fen banta ye. A gelyea de bē juguya ka taa a fe.

Mali senekelew tilacogo file nin ye : A - Kulu fōlō mōgōw : Minen dafalen tigiw

B - Kulu filanan mōgōw : Minen dafabali tigiw

C - Kulu sabanan mōgōw : Minen kelen ni fila tigiw

D - Kulu naaninan mōgōw : o ye bololankolonw ye. Ni senekelew bē

dēme, o dēme ka kan ka di C ni D mōgōw de ma. Nka n'a kera ka dēme di A ani B mōgōw ma, ka gelyabaatōw to yen, barisa k'olu tēna dēme in songō sōrō, k'a sōrō n'i y'a dōw dēme, olu bē fara A ni B mōgōw kan don do la. Bawo gelyea de bē na ni minetanya ye. Bawo hine te cikelaw ni nōgōn ce tugun. Ala ka Mali jamana bololankolow hine don faamaw dusukun na. Ala k'anw ka jamana taa ne.

N'e ko bi, k'i bē cikemisi luwanse

senekeyorōw la, misi kelen

luwansewari b'a damine dōrōme

7.000 wari je la ka se 10.000 wari je

ma, walima kōri kilo 350 wa, o

25x25, a bē minē o fana na dē!

Cikela jumen bē se ka bō nōgō la nin

cogo in na, ni demebaga numan ma

sōrō k'i dēme?

C ni D mōgōw bē jamana takisiw

sara u saracogo la. Nka mōgō si te

sōn k'u dēme, ko fosi t'u bolo. Nka

jamanadenw don dē!

**Yisa Tarawele Kolafulala,
Doyila mara la**

Kanada denmisēn 10 nana anw ka komini yaala

Senekelew yereada t'a la ka ben. N'an m'an janto an yere la, a laban an bē ke nkeren ye k'an yere furu fara.

Senekelew ka nōmōgōsigi kera fōnōgōnō ye. Iniyōn biro ni Sipaki biro sigili gelyara kosebe Marakakongo sekiteri kono.

Sipaki biro kura sigili kera kēle ye sibiridon mariskalo tile 17 san 2007. Senekelew ni senekejekulu caman ka cidenw tun bē kēne kan. A te ben bilen senekelew k'a fo ko «faamaw y'an tooro»; sabula an yereada deselen bē ka ben. An b'a la ka nōgōn tooro; kasōrō an bē ye tiga kelen kōnkise ye.

O temenēn kōfē, alamisadon mariskalo tile 11 san 2007, Kanada jamana denmisēn 10 nana

Zankulubali komini yaala, federason togo la. O yaala in senfē, u sera anw ka dugu la; n'o ye Dagando ye. Denmisēn ninnu ye kalo kelen ke yen. U ni dugumōgō ye laje caman ke. Baroda caman kera u fe. U ni cew kumana, u ni musow kumana, u ni denmisēn kumana. U ni lakolikaramogōw ye baro ke; u ni meri baarakelaw fana sigira ka kuma. U ni kafojigine mōgōw sigira, u ni Kilabo fana barola.

Kanada denmisēn ninnu ka baara nesinnen don politikiko ma.

U ka kalokelenbaaraw kuncera Dagando mariskalo tile 18 san 2007.

**Nangile Solomani Kulubali ka bō
Dagando Korokoro,
Zankulubali komini na Fana**

Kalankene N° 52

Sariya talenw fasokanw yiriwali kama

Sanni sariya ninnu ka ta, Mali ye laje caman laben kankow kunna, a yera caman fana kene kan Afiriki ani dije kono. Segesegeliw ni jateminé caman kofe fasokanw yiriwali sariya damadotara: 1967 san mèkalo tile 26 jamakuntigisariya tara ka fasokanw sigini sigi. A nimoro ye 85 ye. O san kelen setanburukalo tile 8, bamanankan, fulfulde, songayi ani tamaseki sebencogo sariyaw sigira ka ben u kan, Mali kankodoniya tigilamogow fe. N'an ye kolosili ke, an b'a ye k'a fo fasokanw sigini ni latenkan sigini be tali ke nognon na. Sababuya min nana n'o ye, an da bena se o ma sisan.

Latenkan siginidenw sugandira ka fasokanw seben n'u ye

O waatiw la, san 1960 - 1962, an karamogoba Amadou Hanpate Ba tun be Maaya Dönniya Jinnida kunna n'o ye (ISH) ye. Mali nininikela dòw ye sigini dilan u yere ye k'o dajira goferenaman na. Olu bee lajelen fesefesera Maaya Dönniya Jinnida in fe, ka tila ka jateminé ke an ka sebenni kòrow kan i n'a fo Tifinari, Masaba, Larabukan, Nko ani bamananw ni dogonow ka taamasiyen dòw, ka Afiriki ni dije sebenni kòrow dòw fana fesefeser ka tugu olu la. Ben kera min kan nin bee lajelen kofe, okera latenkan siginidenw ye, k'o mabenka benn'an ka kanwye. Laten siginidenw sugandira ka da daliluya damado kan.

1 - Kalanfeerekò daliluya : Mali goferenaman ye fasokankalan damine ni lanini min ye o tun ye fasokanw kalanni ka ke sababu ye ka dije kan yiriwalenw kalanni n'u faamuyali nogoya kalandenw bolo ka da u nafa n'u joyoro kan dije kono, i n'a fo faransikan, angilekan, irisikan, alimankan n'u nogonnaw, bawo olu bee sebennendon nilaten siginidenw ye

2 - Siginogonyako daliluya : O kofe, an kerefjamana caman be yen Mali n'olu jelen don kan damadòw la. A kolosira k'olu fana tun y'a naniya ka

laten siginidenw sugandi k'u ka kanw seben n'u ye. Walasa ka ben ni jekabaara sinsin an n'an siginogonyamanaw ce, an kana to an kelen na, laten siginidenw sugandira.

3 - **Baara caman tun kera ka teme** bamanankan, julakan, fulfulde anikan werew kan ninini nasiraw la farajela kalansoba dòw la. Tubabumoriw fana tunye u ka kerecengafe caman seben kaban fasokanw na kasoro yereta ma ke: u tuny'useben nilaten siginidenw deye; olu folod'ye fasokanw sebenni sariyaw laben u yere ye n'o ye sariyasun ye. An dun b'a don k'a fo dönniya ninini baara nasiraw la, n'i y'a soro do temena i ne, a ka ni i k'a ta oka dabada ma, k'ofiliw latilenwalima k'a dafa ka ben n'ilaniniye, oka fisa ni kura dilan ye.

Nin daliluya damadow de y'a to ni laten siginidenw sugandira ka fasokanw seben n'u ye. Nka laten siginidenw tali fana n'a geleyaw don. O dòw ye kanhake sigibaliya ye ni dòw ko a ma kanmaseere, ani daje surew sebencogo. Kan tonomiyorow n'a majogonna dòw fana be yen olu seben man di ni laten siginidenw ye. Jamanakuntigisariya were min tara o kera 1982 san zuluyekalo tile 19 ta ye, a nimoro ye 159 ye. O sariya in ye fasokan 10 lakodon : bamanankan, fulfulde, songayi, tamaseki, soninke; bozo, bomu, siyenara, mamara ani dogoso , nka sariya in tilala k'a sementiya ko faransikan ye fangabolikan ye.

O bolen koyen, 1996 san utikalo tile 23 depitew ye sariya ta fasokanw yiriwaliko kunkan, jamanakuntigi y'a bolili yamaruya; a nimoro ye 049 ye. Sariya in y'a jira ko yamaruya be jamaden kelen-kelen bolo ani sigida lakodonnenw, ka fasokan yiriwalibarraw ke. Fasokan minnu ko don olu pereperelatige, 13 don; baara kera ni minnu kan ka teme i n'a fo:bamanankan, bomu, bozo, dogoso, fulfulde, mamara, soninke, syenara, songayi, tamaseki, ka kasonkalan, maninkakan ani hasaniya fara olu kan. Sariya kelen in b'a pereperelatige

ko fasokan ninnu ka kan danbe la; u si manfisa ni si ye walasa ben ka sabati jamana kono.

Yelemba min donna kalanko taabolow la Mali kalanko san tan baara hukumu kono (PRODEC), o kera sabu ye sariya do kata. Osariya intara desanburukalotile 26san 1999. A nimoro ye 099-46 ye. Sariya in y'a jira a tilayoro folo la, dakun 2nan sariyasen 10nan kono, ko kalan be ke Malikono faransikan na an fasokanw. Sariya werew bena ta Kalanko minisiriw fe k'o waleyacogow pereperelatige. O be mun jira? O be fasokanw joyoro bonya jira kalanko taabolow la jamana kono.

N'iye jateminé ke, ib'a yek'a fosariya ninnu tara ni hakiliye : siginikogelya nanen, sariya tara o la, 1967 san mèkalo tile 26 sariya. Fasokanw ka ca, an ben'an wasa don jumen na ka jumen to yen? O geleyaw nanen, sariya tara ka nesin o fana ma, 1982 san zuluyekalo tile 19 sariya. Fasokanw layiriwali k'u ke cakkemintenye jamaden bee lajelen bolo, o geleyaw fana nan'jo, sariya tara o fana na, 1996 san utikalo tile 23 sariya. An be yoro min na sisan, baara be se ka ke ni fasokanw ye cogo min na jamana kunkanko bee lajelen na, o sariya de lajininen don. Nk'ote se ka ta tenfosaratiw ka dafa. Sariyabaju min be ka boli jamana kono sisai n'o tara san 1992 feburuyekalotile 23, oyajira attilayoro II nan na sariyasen 25 nan kono ko «Fanga be boli jamana kono ni Faransikan ye». «Fasokanw yiriwalicogo ani fanga bolili n'u ye jamana kono o bena dannatige kofe sariya fe».

O b'a jira ko don be na, depitebulon kono, forobaca kedaw la, kalansow kono, an ka lasigidensow la, baaraw bena ke ni fasokanw ye.

Soro yiriwalisiraw, hadamadenyasiraw, donniya, soro - siraw an bena an wasa don fasokanw na olu bee la don do.

Mahamadu Konta

N° 5nan to

tun ka kan ka se 45.000 ma san 1942, ka ke 75.000 ye san 1943.

Lamerikenw ka tajurusarabere

Afiriki dugukolo kan, Lamerikenw ye Alimanw gen ka bo Tunizi, Libi ani Eziputi. Oy'a soró Angilewyedankari u la san 1992 nowanburkalo tile 4. San 1943 mekalo tile 12, se kera Alimanw na pepewu Afiriki dugukolo kan. Lamerikenw tilala k'u nesinzapon ma. Zapon ka kamikaziw ye lamerikenw tipe fo k'a damateme. San 1944 okutoburukalo la, Lamerikenw ye Filipini jamana mine, ka Zapon marabolo filia mine 1945 : Iwosima ani Okinawa. Okelen minke, Zapon cefarin bee y'a yere faga, u kana ke jow ye. Walasa kele ka jigin so, Lamerikenw ye mugu jugu belebele filia laben, minnu be wele «bo mu atomiki». O kelen-kelen bee be jamana ci. O mugu jugu kelen filila Hiroshima kan san 1945 utikalo tile 6, ka to kelen fili Nagasaki kan, utikalo tile 9. Zapon minena utikalo tile 10. O dugu filia mugumugura, ka dugukolo ni ji tipe, ka sogow halaki, mogo minnu porokotora, olujolitjena. San 20 kele kofe, mugu jugu ninnu kolo tun be

muso konoma w kan.
Faransi boli bolo la :

Faransi be bo bolo la waati minna, o y'a soró digi kera Alimanw na kosebe. San 1944 zuwenkalo tile 6, Lamerikenw, Angilew ani Kanadakaw ye kele damine ka Faransi bosi Alimanw na. Kelekebaton 20.000 ye keledenw n'u ka minenw donni ka Faransi sgeré; a nemogoya tun be lamerikenw bolo. Pari minena Alimanw na utikalo tile 25. Degoli n'a ka jama farala lamerikenw n'u ka jama kan ka Faransi bo bolo la. Belizikijamana fana bora bolo la o waati kelen in na.

Kele kunceli

Korofela la, Irisiw ye Alimanw digi, k'u gen fo u ka faaba kono, ka na u ka jenjen siri u ka masakeso sanfe. San 1945, awirilikalo tile 30, Alimanw ka nemogoba, Hitileri y'a yere faga, ka ta bila mugubon na. Asu ma ye. Tilebin fe, lamerikenw n'u teriw ye Alimanw digi k'u gen fo Berilen, faaba kono. Sebaaw ye nognon kunben Berilen, ka Alimanjamana tila filia ye. Alimanjamana y'a bolono bila seben na san 1945 mekalo tile 8, k'a jira k'a sonna, k'a minena, kuma caman si t'a la, kele ka nongiri.

Farafinna joyoro Alimankelé filanan la

I n'a fo keleba folo ta kera cogo minna, Afiriki ye kelekecew bo, sumanwani nafoalomafenw, k'a marabagaw deme, n'oye Faransini Angilejamana ye. keleba filanan in kera sababu ye Afiriki sorodasiw ni politikimogow k'a don ko nansaraw te jine ye wokulow te, hadamaden sennifilaw don, jitow b'u la, fugariw, dangatow, faantanw, mogo juguw ani mogo numanw.

Sorodasiko nasiraw la :

Angilew ka kelebolo kono : San 1943, Afiriki tilebinyanfan sorodasi 176.000, Afiriki koronyanfan sorodasi 150.000 ani Afiriki woroduguyanfan sorodasi 145.000 tun be Angilew ka kelebolo kono.

Faransi ka kelebolo kono : Afiri ki koronyanfan ye kelekece 155.000 di Faransi ma; Tilebinyanfan ye ce 200.000 bo, Madagasikariye kelekece 35.000 bo. Farafinna sorodasiw la, su cayara ni nenama ye, bawo tubabuw tun be Farafinw de bila nefe; Farafinw de tun be bila ka taa kele jugumanyoro la. Sudankaw n'oye Malidenwye, olu caman y'u ka cefarinya n'u ka dinkotigya jira kele kono Alimankelé s e n f e .

Soroko nasiraw la :

Angilejamana sorodasiw ka finiwdilanna ni Eziputi koori senenen ye. Zayiri iraniyomu kera ka lamerikenw ka mugu jugubelebele filia ninnudilan. Gana Sanu n'a jaman, kongo ani Afirikidisidi taw, k'olu fara Farafinna negew, manaw ani fen caman were kan, olu kera ka maramafew dilan. Sumanko nasiraw la, Farafinna, tiga, malo, no olu caman donina ka taa ke ka Faransi ni Angilew ka Sorodasiw balo. O kelen minke, kongo donna Farafinna yoro caman na. Sudanjamana, n'o y'an Mali in ye, san 1943 waatiw la, o de ye balolase Farafinna yoro caman ma : no toni 24.000, malo toni 7.000, misi 100.000 ani saga ni ba 70.000, olu sanna da sula tubabuw fe kaa taa uefere songoba la Farafinna jamana doew ma. O kofe, Sudanka mogo 24.000 minena ka taa n'uye Senegalitigase ekama owaati kelen in na. Alimankelé filanan kera sababu ye fana Farafinna ka yere mahoronya nini, ka politikikele ke k'a soró.

Dukene n°35nan : **Muso konoma ka dumuniw**

Muso konoma fari be fen caman ke kalo 9 ninnu kono : ka suman nafamayoro ta joli la k'o ke kolo ni wolo ni den sogobu ye. Muso fari b'o baara de ke; wa o baaraba in de kama a ka dumunicogo ka kan ka yelema. A ka kan ka sumandun minnu b'a nafa ka den fana nafa. 1°) Suman minnu be barika di a ma : mugumafe w (no, kaba, malo) ku, woso, bananku, sukaro... 2°) Suman minnu b'a fari dila ka den fana kumbaya : sogo, jege, nono, fanw (sefan, kamifan). 3°) Suman minnu be keneya di ba ni den ma : jiridenw ni nafen kene (salati, nkoyo, tamati kene...) Janto n yere la : Muso lasiriti man kan ka foronto dun; a man ka ka kogo caman dun, o b'a bonya ka wolo geleya a ma. Dolo man ni a ma, o be

den nagasi k'a barika ban wali k'a faga yere. Muso konoma ka ji minta be ke ji saniyalen ye. Ni siga be ji la, o ji ka kan ka tobi kosebe k'a banakisew faga. Aman kan ka fura si ta ni furakelaw m'a yamaruya. Muso lajolen man kan ka taa banabagato fo, bana yelemta be minna. N'a y'a yere tanga, den fana be tanga. A ka kan ka sunogo sange de koro k'a yere kisi sosow ma, sosow de be sumaya bila a la. Dogoci ni nesusu, donigirinta ni taamajanke, nin si man ni muso konoma ma. Nka muso lasiriti man kan ka dese yorofuran nitobili la. A be se fana ka finiw ko ani k'a denw ladon. Salaya yere man ni a ma. A ka kan k'i ko don o don, k'a ninw ko tuma bee dumuni bannen ko.

Mahamadu Konta

I n'a t'lo ketepe la 10 ka kira cogo la
s'le. Aliko ye kelekecew ce, sumsu
* Marisikalo tile 30 Minisiriñemog
coemogoye. Usumam Isufi Mayiga ye
kunnafodilak ke ka goferenamam ka
baara kelenw kofo ka bo san 2002 la
ka se 2007 na.
Marabolow konseyejekulu, nemogoy
Koro Umaru Mohammedi Agribrahimu
sugandira kokura ka sigi jekulu
nemogoya la Konseye 75 la mog 70
jenna n'a tali ye, mog 4 ma son aja.
Mog 1 doren ma son ka kan di a
sugandili la.
Marabolow konseyejekulu ye Mali la
jekulu seegin dolakelen ye. A sigira
sen kan san 1992. Konseye 75
dalajelen den Mali kono marabolow
togo la. U be baarakejekulu
kerenkerennen do sigi u yere ye min
nemogoye be sugandi san 5 kuntaala
kama. Nk'a mogotow ka sarati ye san
1 doren ye.

Kalo in na

kuo maw
kau
Faisani padi loo is waasi minni
* Awirilikalo tile 11: Jamana kuntigi
Amadou Tumani Ture ye Siyama
isanuboyoro baaraw lakuuyali izini
stufaden foloda. Cakeda 2 minnu
bena a baaraw ke olu bena sefawari
miliyari 60 don a dafa. Ketekepse
* Araba awirilikalo tile 11: Minisiriñ
ka taadalatohisigisene, u jonna ni teren
(dugukolo) wutmiyes Faira finna
stebinyanfan nafoloko tumba UEMOA
man Ofisidinje kono. Dugukolo do
dira a ma Kanjuru, o ye taari 9.114
ye; do fana dira a ma Turaba, o ye
taari 2.174 ye. A kuuru ye taari
11.288 ye. Sancaman kuntaala kono,
UEMOA be to k'u luwansewari sar a.
Ni UEMOA ye yoro ninnu laben se ne
kama, a be se k'u tila - tila ka di
luwanse la malidenw ni mogo welew
ma, minnu be bo UEMOA jamar law
k'waa o k'waa n'waa.

Giyomu Soro y'a ka minisiriñ

Furancelafanga kura sigira
Kodiwari kunna. Minisiri 33
don. Politikiton min be wele
nansarakanna Foron popileri Iwariyen
(FPI) n'o ye Loran Bagibo ka ton ye,
minisiri 11 tara o n'a demebaaw la.
Minisiri 7 tara Giyomu Soro ka mogow
la. Politikiton minnu ni Loran Bagibo
te kuntilenna kelen na n'o ye fanga
sinamatow ye, PDCI ni Kodiwari
minisiriñemogokoro Alasan Daramani
Watara ka ton RDR ye, minisiri duuru
duuru tara o kelenna bee la.
Burukina jamanakuntigi Bilezi
Konpawore ka wulikajo sababu la,
Kodiwarikaw sigira ka nogon
lafaamuya lafiya doncogola jamana
kono. O senfe, fanga, mogo
murutilenw ani fanga sinamatow
benne ko la k'u tegeen bila
benkanseben na san 2007 marisikalo
tile 4. Kodiwari jamanakuntigi Loran
Bagibo y'a ka dannaya da Giyomu
Soro kan k'a ke jamana
minisiriñemogoye.
Hakililajigin na, Giyomu Soro n'a
jehogonw tun murutira Loran Bagibo
ka fanga ma san 2001 setanburukalo

tile 21, k'u b'o dafiri. Ofangadaf iri ma
sira soro; jamana tilala fila ye.
Jumadon, awirilikalotile 13 pe residan
Loran Bagibo ye jamana soro iya talen
do kono kono da mogow tju lo kan. O
sariya in y'a jira, ko d'wontemewale
minnu kera Kodiwarik'e senfe, a
mogofagaw, a sonyaniñibinkanni
ani ko jugu werew, yafa kera olu bee
lajelen kebagaw m'a, mogo te
segesege, mogo te mine, tajurusarakokuma la. O kun ye
beni lafiya ka sabal otijamana kono.
Giyomu Soro, n'o ye Kodiwari
minisiriñemogoye kura sigilen ye
awirilikalo tile 7, o fana y'a jira k'ale
sigikun ye lanini, waleyali ye: - ka
jamadenh hal ke fesefese k'a don
ka ben a kan - k' a fan fila sorodasiw
fara nogon kan, goferenamantaw ani
banbaganciv taw, k'u ke
sorodasi jekulu pa kelenyejamana togo
la - anika wot ew labenjelenya la, bee
be se k'i ka nbo nemogoyanini nofe
min na n'a k' a diye. Soro y'a jira k'ale
sentenay, peresidanyanini na bawo
a si ye sar 134 doren ye.
Dokala Yusufi Jara

Komiteli nafa ka bon dumuniko la

Komiteli lakodonna dunten ye a san
w 8.000 yeminye. Komiterisene juonna
in Ameriki gun woreduguyanfan fe.
Komiteli suguya 5.500 de be dije
Nk'ebi Esipani kora sababu ye ka
komiterisene don Eropu gun kan san
olt 6.000 tyaati laveq. Komiteri be
nfunte nimayoro ni nemayoro bee la.
An be waati min na, komiteri be senfe
edine gun 5 bee kan. Komiteriforohake
min be da dije kono, o kuuru be se
dugukolo kilometerekare 180.000 ma.
Dije tomba ONU y'a jira ko san 2008
bena ke koiteri seneniba san ye,
sabula k'ajoyoroka bon kosebe kongo
ni faantanya kelen la. A jirala ko
kabasene ni alikaamasene ani
malosene kofe, komiterisene be joyoro
naaninan na senefen dunlaw la. San
2005 konona na, komiteri hake min
sorola, o sera toni miliyon 323 ma dije
kono. O feerelen nafa be se sefawari
miliyari 18.000 ma. Komiteri hake min
be soro dije kono san 1 na, n'i y'o tila
3 ye, jamana 10 folo min ka soro ka
bon kosebe, olu niyoro be se 2 ma o

Komiteli seneni be ka dogoya Eropu
gun kan sisan. Nk'a b'a la ka fanga
soro siniwajamana ni Endijamana na.
Komiteli hake min tun be soro dije
kono, san 20 laban in na, o
sigiyoromana siye 2. Dije tomba
bolofara min nesinnen be dumuniko
ma n'o ye FAO ye, o y'a jira ko k'a
damine san 1960 la ka se sisan ma,
komiterisene be sangaba la ka teme
senefendunta tow kan.

Komiteli falenni ka teli, a be ne yoro
bee la, nogocaman fana te don a koro.
A soro ka bon ni senefen tow ta ye hali
nogontanyorow la.
San be na yoro minnu na nka nene te
funteni te, komiterisonta toni 25 fo 35
be soro taari 1 na tile 120 kono, kasoro
san be na yoro minnu na nka funteni
be, komiteri toni 15 fo 25 be soro taari
1 na tile 90 kono.
Nafa min be komiteri la dumuniko la
ka fara a seneni nogoya kan, o y'a ke
dugubakonomogow ka senefen man
duman ye. **Dokala Yusufi Jara**

Kalo ntolatanw : Nanaw ka nogonkunben

* Mali ntolatantow ka nananini ntolatan

* Sibridon, marisikalotile 31, Modibo Keyita togolafarikolojenajekoyoro la:

- COB ni komini II = 2 ni 1

COB bidonnnaw : Amamdu Sidibe, sanga 6nan penaliti la - Amadu Jamuntene, sanga 30 nan.

Komini II bidonna : Jibirili Jara, sanga 47nan.

Jalatigebaa : Usumani Karanbe

- Korofinna ntolaciton (ASKO) ni

Nanan : O ni 0. Nanan Bubakari S. Konate genna sanga 43nan na.

Jalatigebaga : Bubakari Sidibe.

* Awirilikalo tile 8 Modibo Keyita togolafarikolojenajekoyoro la :

Esitadi ni Kayisigi : 0 ni 0

Jalatigebaa : Bakari Daramani Tarawele

- Ereyali ni Salifu Keyita ka ntolaciton (CSK) : 1 ni 1

Ereyali ka bidonna : Kofi Ngesan, sanga 45nan, penaliti la.

CSK ka bidonna : Umaru S.M. Kante, sanga 41nan penaliti la.

* Juma awirilikalo tile 13, Modibo Keyita togolafarikolojenajekoyoro la

ASKO ni Sikaso Sitadi (SMS) : 1 ni

1

SMS bidonna : Basoma Sangare, sanga 49nan.

ASKO bidonna : Seyidu Senpara, sanga 12nan.

Jalatigebaga : Abudulayi Keyita

Sibridon awirilikalo tile 14 : Modibo Keyita togolafarikolojenajekoyoro la :

- Sorodasiw ka ntolaciton (USFAS ni Esitadi) : 1 ni 1

USFAS bidonna : Lasini Berite, sanga 73nan.

Esitadi bidonna : Abudulayi Mayiga, sanga 65nan.

Jalatigebaga : Bubu Tarawele.

- COB ni Ereyali : 2 ni 0

Bidonnnaw : Mamadu Jawara, sanga 9nan ani Amadu Jamuntene, sanga 71nan

Jalatigebaga : Usumani Sidibe.

* Kalo tile 15 Modibo Keyita togolantolatankene na : Joliba ni ASB : 3 ni 1.

Yaya Kulubaliye Joliba ka bi folodon sanga 15nan na penaliti la. Musa

Jalo ye filanan don sanga 28nan na,

Buramabilen Tarawele y'a sabanan don sanga 70nan na. Mahamudu Wologemu ye ASB ka binin kelen don sanga 4nan na. Jalatigebaa tun ye Ibarahima Hayidara ye.

- Araba don awirilikalo tile 8, 26 maris farikolojenajekoyoro la Esitadi ni COB : 0 ni 1.

Bidonna : Muhamedi Fali.

Jalatigebaga : Mahamadu Keyita O sebaaya in y'a to COB ka joyoro folo bosi Esitadi la.

Joliba ni Sorodasiw (USFAS) : 0 ni 0

Jalatigebaga : Ibarahima Hayidara

Sefawari miliyari 1 ani miliyon 300 :

Cakeda min nesinnen be kalata nataw nenaboli ma, n'a be wele DGE, o ka baarakenafo hake ye musaka folen in ye. DGE be baara suguya 3 ke : kalatalaw hake jatamine, kalatasaben dilanni ani demewari dili politikitonw ma.

Kemesaradala 11 : K'a damine san 2002 la ka se 2006 ma, denmisennin kodonbalininw bilali baara kolo gelenw na, kemesaradala 11 bora o hake la. N'o ye k'u hake bo miliyon 218 na, ka na miliyon 126 la. Dijne kono denmisennin kodonbalinin hake min be baara kolo gelenw na, o jate y'o ye.

Sefawari miliyari 5 ani miliyon 893 :

Cakeda min nesinnen be sumansiko ma Mali kono n'a be wele IGR, o ka san 2007 baarakenafo y'o ye. Kemesaradala 10 bora san 2006 ta hake la. O tun ye 8.562.576.782 ye.

Kemesaradala 19 : ka bo san 2002 la ka se 2006 ma, fangaba farala Mali gonninko (kuranko) cakeda «EDM» barika kan. N'k'o n'a ta be Mali kono EDM ka kuran be mogo hake min bara kemesaradala o ye 19 ye.

Sefawari miliyari 27 : Benkansében min tegenobilala Semudete ni Silamenw ka yiriwaliwariso BID ce san 2007 feburuyekalo tile 16, o musaka hake don. Juru in be don Semudete la san 2007-2008 kooriko kanpani nogoko n'a bagajiko kama. A kuntaala ye kalo 11 ye.

Tulon

Nin ja fila dilanbaga y'a dabo a kama ka fili 10 k'u la. A y'olu nini

Jaabi

1. Tama bije.
2. Cébonbonsi.
3. Jiri ju ja.
4. Jiri bolo dō kinin fe.
5. Kabakurunton yoro jan fe.
6. Walisi jukoro la.
7. Forokya nafela.
8. Ja min be ce bolo kan numan fe.
9. Jiri ju nunyanfan min be ce kamankun kan.
10. Bintunin dibilen kofe numan fe.

Zohanesiburu yecogo bε ka ne san 2010 kupudimoni kama

Siawolomafanga selen a dan na Afirikidisidi, Nelsoni Man dela sigira fanga la; san 1984 farajew y'u kodon Zohanesiburu la. Kabinia jirala ko san 2010 kupudimoni ntolatanw bεna ke Afirikidisidi, politikimogow ni faraje waribatigi dωw b'a fe Zohanesiburu yecogo ka ne yanni oce. Mogo miliyon 7 be soro dugu in kono. Mogo faga ka ca Zohanesiburu kosebe. Neyi Faraseri min ye dugu in yecogo numan jekulu mogo ye, a y'a jira k'u bεna Zohanesiburu ke donbaalafili ye. Baarabaw be senna fan bee fe. Ntolatankene 6 be lakuraya ani ka taakasegin nogo yasiraw boloda bolifenco la. San 2010 na, teren (sisikurun) kura bεna bila Zohanesiburu ni Peretoriya furance la. Zohanesiburu yecogo numan baaraw daminena kabini san 1994 jamanakuntigisigikalata la. Dugu in sigira lamerikenduguw sigicogo la. A bolonw ka jan, u tilennen don. Fan bee ye farafinw ka feerelikeyorow ye. Kasorɔ waatiw temena farajew dɔron tun sigiyɔrowdon. Atunte kufarafinna ka ye Zohanesiburu dugu kono sufenege kanne 22nan kofe. Kabini farafinw ye fanga soro dugu labilala siya bee ye. Oma ben farajew ma. Olu ye dugu bila san 1994 ni 1998 furance la. Feere caman bolodara goferenaman fe walasa basigi ka sabati Zohanesiburu kono. O b'a jira ko yelema minnu be senna, olu ma jujon kupudimoni ntolatanko kan. Lajeba do kera yiriwali kuntaala jan sɔrɔli la dije kono san 2002. O nebilabaaraw ye dawula numan di dugu ma. Zohanesiburu mériye muso ye. Ale ka fo la, san 2005 kono na sefawari miliyari 39 ani miliyon 300 donna dugu dilanni dafe, kenyereyew fe. San 2006 ta tun b'o sigiyɔroma 3 bɔ. Faraje minnu bora, a dωw b'a la ka baarabaw ke Zohanesiburu sisan, hali n'u yerew seginnen te folo.

Sabine Sesu / Dokala Yusufu Jara

San 2008 Olenpiki farikolonɛnajew

Mali ka ntolatanjekulu min be wele Samatasäge «B», kabini araba awirilikalo tile 18 san 2007, o ya sijetajogonw dɔn Olenpiki nebilantolatanw na. A sijetajogonw ye Kɔdiwari, Senegali ani Zanbi. Farafinna, o jamana ninnu ni Mali ye kunnawolo soro san 2008 Olenpiki nebilantolatanw keli la. A be ke ḡanayantolatan ye. Jamana min ka kuru hake mana caya tow ta ye, o be ye ntolatan kunceyɔro la Bejingi, Siniwajamana na san 2008 tɔkalo la. Olenpiki farikolonɛnajew ye san naani o san naani ye. Hakililajigin na, Mali ni farafinjamana minnu ye nɔgɔn soro san 2004 ta nebilantolatanw na, o tun ye Kɔdiwari, Kongo Kinisasa ani Kameruni. Okera Samatasäge «B» sijetajogonw ye ka tulon da to jamana tow la ka se Olenpiki ntolatan kunceyɔro la. Nka yen, Itali ye Mali bo tulon na karidefinali la. O ntolatan min kera Ateni,

Izini 343 : Iziniw jatelibara min daminena san 2006 zanwuyekalo tile 1 la, k'a kunce à san kelen zuwenkalo tile 30 la, a jirala ko izini 343 de be Mali kono. Izini minnu datugulen don ani minnu ma dayele folo, olu t'o jate la. Kemesarada la 94 ye kenyereye iziniw ye, 4 ye kenyereyew ni forobataw ye, 3 ye foroba izini ye kemesaradala. Kemesarada la izini 85 baarakela te mogo 50 bɔ, kemesarada la izini 4 baarakela b'a ta 200 la ka yelen. Kemesaradala izini 77 dayelelen te teme san 15 kan. Tan dɔron de be san 25 ni sancé. Dijε kono den folo min konna ka bange : Lamerikenjamana dugu min be wele Miyami, muso do ye den bange yen san 2006 nowanburukalo la, a kɔnɔbara kalo tile 153. N'o ye kalo 5 ani tile 3 ye. Musomannin don. A bangetuma, a girinya tun ye garamu 280 ye; a kundama tun be santimetere 24 ha. Nin nɔgɔnna kɔnɔbara kuntaala surun tun ma deli ka lakodɔn folo.

Geresijamana faaba la san 2004, degelikaramogɔ Mori Goyita n'a ka cedenw b'a fe k'u fari fan jugu jira Kɔdiwari, Senegali ani Zanbi la, walasa Mali ka kuru caman soro ka se ntolatan kunceyɔro la Siniwajamana na san 2008 utikalo la.

O siratige la, Senegali ni Mali be nɔgɔn soro Dakaro san 2007 zuwenkalo la. Kalo filo o kofe n'o ye utikalo ye, Mali ni Zanbi be nɔgɔn soro Bamako. Setanburukalo la Kɔdiwari be nebilantolatanw tako folo kunce ni Mali ye Abijan. Tako filanan be damine ni Mali ni Kɔdiwari ye Bamako okutoburukalo la. Nowanburukalo la Mali ni Senegali be nɔgɔn soro Bamako, k'a kunce ni Zanbi ye san 2008 marisikalo la. Farafinjamana minnu bεna nin nebilantolatanw ke, olu tilala ntolatankulu saba ye. Kulu kelenna bee la, jamana min ka kuru hake mana caya tow ta ye, olu be taa Bejingi. Kulu folo ye Gana, Ecopi, Afirikidisidi ani Nizeriya. Kulu sabanan ye Bɔsuwana, Kameruni, Gine Konakiri ani Marɔku. Mali ni jamana minnu don, olu ye kulu filanan ye.

Solomani Bobo Tunkara
Dokala Yusufu Jara

«AMAP» kuntig
Solomani Darabo
-Mali kanw kunnatonisibɔnw
baarada kuntig
Nanze Samake

Kibaru
BP 24 Telefon: 221-21-04
Kibaru Bugufiye Bosola
Bamako - Mali
Sebennejekulu
Mahamadu Konia Dokala
Yusufu Jara
Labugunyɔro Kibaru gateidian
baarada
Bolet hake 16 000